

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială
Departament Științe ale Educației
Departament Psihologie

Aprobat

Departamentul Științe ale Educației
Proces-verbal nr.8 din 19 martie, 2024

Șef Departament dr., prof.univ. M. Șevciuc

Departamentul Psihologie
Proces-verbal nr.6 din 18 martie, 2024

Șef Departament dr., conf.univ. A. Potâng

CURRICULUM INTEGRAT
la Modulul Psihopedagogic
din cadrul programelor de perfecționare
pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar

Autori:

Darii Ludmila
Potâng Angela
Butnari Nadejda
Botezatu Valeria

Chișinău, 2024

PRELIMINARII

Curriculumul la *Modulul Psihopedagogic* face parte din pachetul curricular al programelor de perfecționare pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar la domeniul de formare profesională 0114 Formarea profesorilor acreditate prin ordinul MECC nr 1502 din 19.11.2019 (0114.1 Matematica, 0114.2 Informatica, 0114.3 Fizica, 0114.5 Chimia, 0114.6 Biologia, 0114.7 Geografie, 0114.8 Limba și literatura română, 0114.10 Limba Engleză, 0114.10 Limba franceză, 0114.11 Istoria), prin ordinul MECC nr 80 din 14.02.2022 (0114.15 Educație civică/ Educație pentru societate, 0113.1 Pedagogie în învățământul primar).

Conținutul curriculumului reflectă o abordare integrată a procesului de instruire a adulților, determinată de exigențele social-profesionale ale pieții muncii, realizând, astfel, un demers didactic centrat pe nevoile de formare continuă a specialistului în domeniul educațional.

În acest context, curriculumul are menirea de a forma competențe profesionale privind proiectarea, organizarea și desfășurarea procesului educațional în conformitate cu prevederile documentelor de politici educaționale în vigoare prin utilizarea eficientă a resurselor didactice, tehnologice și logistice, precum și relaționarea eficientă cu diverși actori educaționali, prin crearea de parteneriate educaționale eficiente, soluționare constructivă a conflictelor interpersonale și instituționale.

2. MOTIVAȚIA/UTILITATEA MODULULUI PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ

Conținutul curriculumului evidențiază elementele cheie ale procesului de instruire: competențele profesionale ale cadrului didactic, corelate cu componentele demersului instructiv: conținut, finalități de studiu și strategii de predare – învățare – evaluare.

Numărul mare de ore repartizate pentru studiu individual/ activități practice se justifică prin tendința de a organiza procesul de învățare astfel încât să fie posibil de format cadrele didactice competente, utilizând cadrul de formare profesională continuă în context universitar.

Curriculumul este destinat cadrelor didactice din învățământul general și profesional tehnic și este astfel conceput, încât să răspundă nevoilor de formare continuă a specialiștilor din domeniul educațional.

3. COMPETENȚE PROFESIONALE SPECIFICE MODULULUI

- CS1.** Valorificarea cadrului normativ-reglatoriu și a politicilor educaționale, din perspectiva asigurării calității educației.
- CS2.** Valorificarea reperelor psihologice și pedagogice, privind particularitățile educaționale în dezvoltarea personalității diferitor categorii de beneficiari (copii, tineri, adulți).
- CS3.** Comunicarea eficientă în diferite contexte educaționale formale și nonformale, prin valorificarea adecvată a instrumentariului psihopedagogic de studiere a particularităților cognitive și de personalitate.
- CS4.** Proiectarea cadrului educațional prin stabilirea interrelațiilor dintre fenomenele psihologice, sociale și educaționale și adaptarea finalităților educaționale la nevoile individuale și sociale.

- CS5.** Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile documentelor curriculare în vigoare prin utilizarea eficientă a resurselor didactice, tehnologice și logistice.
- CS6.** Crearea mediului psihosocial favorabil intervenției educaționale prin diagnosticarea, identificarea și satisfacerea nevoilor educaționale individuale și de grup.
- CS7.** Crearea unui parteneriat educațional eficient, în baza potențialului formativ al colegilor din cadrul instituției de învățământ, a familiei și altor factori educaționali implicați în formarea personalității.
- CS8.** Soluționarea constructivă a conflictelor interpersonale și instituționale, a situațiilor de problemă în domeniul educațional manifestând respect și toleranță.
- CS9.** Dezvoltarea profesională prin determinarea priorităților în activitatea profesională, identificarea mecanismelor de adaptare socioprofesională, identificarea nevoilor de formare continuă și a surselor / modalităților de implicare în proces.

4. ADMINISTRAREA MODULULUI

Statutul modulului (obligatoriu, opțional)/	Numărul de ore				Forma de evaluare	Nr. de credite	
	Total	Contact direct	Studiu individual/ Activități practice	Contact direct			
				Teoretice			Practice/ Seminare
Obligatori	300	75	225	25	50	E	10

5. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Competențe specifice	Unități de conținut	Finalități de studiu
A. Cadrul normativ al activității cadrului didactic		
<p>CS1. Valorificarea cadrului normativ-reglatoriu și a politicilor educaționale, din perspectiva asigurării calității educației.</p> <p>CS5. Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile documentelor curriculare în vigoare prin utilizarea eficientă a resurselor didactice, tehnologice și logistice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația educațională în RM și reglementările profesionale (CM; CE; Regulamentul de funcționare a instituției) Drepturile și obligațiile cadrelor didactice (CIM; Fișa de post) Codul de etică a cadrului didactic 	<p><i>Beneficiarul va fi capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> să explice principalele aspecte ale legislației educaționale din RM, inclusiv reglementările profesionale și Regulamentul de funcționare a instituției; să stabilească drepturile și obligațiile cadrelor didactice în conformitate cu CIM și cu Fișa de post; să aplice principiile și valorile reflectate în Codul de etică a cadrului didactic în contextul procesului educațional.
B. Inteligența emoțională		
<p>CS2. Valorificarea reperelor psihologice și pedagogice, privind particularitățile educaționale în dezvoltarea personalității diferitor categorii de beneficiari (copii, tineri, adulți).</p> <p>CS8. Soluționarea</p>	<ul style="list-style-type: none"> Componentele structurale ale inteligenței emoționale; Inteligența emoțională și gestionarea conflictelor; Empatia ca și componentă a inteligenței emoționale; Dezvoltarea rezilienței și 	<p><i>Beneficiarul va fi capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> să cunoască și să utilizeze principii de dezvoltare a inteligenței emoționale; să determine relația dintre inteligența emoțională și capacitatea de soluționare a conflictelor;

<p>constructivă a conflictelor interpersonale și instituționale, a situațiilor de problemă în domeniul educațional manifestând respect și toleranță.</p>	<p>optimismului;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inteligența emoțională în comunicarea cu elevii și părinții; • Starea de bine a cadrului didactic și cultura organizațională a instituției educaționale. 	<ul style="list-style-type: none"> – să integreze în activitatea profesională competențele emoționale; – să utilizeze tehnici eficiente de gestionare a emoțiilor în raport cu elevii și colegii; – să manifeste empatie în diverse situații de comunicare și interrelaționare cu elevii, părinții și colegii.
--	--	---

C. Relația cadrului didactic cu elevii

<p>CS3. Comunicarea eficientă în diferite contexte educaționale formale și nonformale, prin valorificarea adecvată a instrumentariului psihopedagogic de studiere a particularităților cognitive și de personalitate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fundamentele relației cadrul didactic - elev • Comunicarea eficientă cu elevii. Abordarea individualizată și feedback-ul constructiv • Construirea încrederii și respectului 	<p><i>Beneficiarul va fi capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să stabilească principiile comunicării eficiente cu elevii; – să distingă diverse tipuri de feedback în comunicarea didactică; – să aplice tehnici de feedback constructiv în relația de comunicare cadru didactic-elev; – să propună strategii eficientizare a comunicării cadru didactic-elev prin prisma principiului încrederii și respectului.
--	--	--

D. Cadrul didactic și părinții elevilor: comunicare, implicare, parteneriate

<p>CS7. Crearea unui parteneriat educațional eficient, în baza potențialului formativ al colegilor din cadrul instituției de învățământ, a familiei și altor factori educaționali implicați în formarea personalității.</p> <p>CS8. Soluționarea constructivă a conflictelor interpersonale și instituționale, a situațiilor de problemă în domeniul educațional manifestând respect și toleranță.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comunicare eficientă cu părinții • Construirea parteneriatelor cu părinții • Implicarea părinților în procesul educațional • Gestionarea situațiilor sensibile cu părinții 	<p><i>Beneficiarul va fi capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să aplice tehnici de comunicare eficientă cu părinții, adaptând feedbackul în funcție de rezultatele colaborării educaționale; – să stabilească parteneriat educațional constructiv cu părinții, în care se promovează colaborarea și încrederea reciprocă; – să recunoască nevoile, așteptările individuale ale părinților în comunicarea și colaborarea educațională; – să dezvolte strategii de implicare a părinților în activitățile școlare și extrașcolare în vederea eficientizării procesului educațional; – să aplice tehnici de comunicare și gestionare a situațiilor sensibile pentru a menține relații constructive
--	---	---

		cu părinții în mediul școlar.
E. Relevanța învățării		
<p>CS9. Dezvoltarea profesională prin determinarea priorităților în activitatea profesională, identificarea mecanismelor de adaptare socioprofesională, identificarea nevoilor de formare continuă și a surselor / modalităților de implicare în proces.</p> <p>CS2. Valorificarea reperelor psihologice și pedagogice, privind particularitățile educaționale în dezvoltarea personalității diferitor categorii de beneficiari (copii, tineri, adulți).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre relevanță și motivație • Relevanța culturală și globală • Relevanța învățării în era digitală • Motivația pentru învățare, angajament și responsabilitate. Modalități de stimulare a elevilor. • Valorificarea proiectelor educaționale pentru procesul de atestare a cadrelor didactice 	<p>– <i>Beneficiarul va fi capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să stabilească criteriile relevanței învățării elevilor în didactica postmodernă; – să identifice conexiunea dintre relevanța procesului de predare-învățare și dezvoltarea motivației elevilor; – să estimeze importanța relevanței culturale și globale în procesul instructiv-educativ; – să distingă modalități de integrare a tehnologiilor digitale pentru eficientizarea învățării elevilor; – să propună strategii didactice care promovează angajamentul și responsabilitatea elevilor; – să distingă modalități de stimulare a motivației pentru învățare a elevilor; – să implementeze proiecte educaționale în procesul de atestare a cadrelor didactice pentru îmbunătățirea calității educației.
F. Educația incluzivă		
<p>CS6. Crearea mediului psihosocial favorabil intervenției educaționale prin diagnosticarea, identificarea și satisfacerea nevoilor educaționale individuale și de grup.</p> <p>CS4. Proiectarea cadrului educațional prin stabilirea interrelațiilor dintre fenomenele psihologice, sociale și educaționale și adaptarea finalităților educaționale la nevoile individuale și sociale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea și incluziunea în educație. Roluri și responsabilități în cadrul instituției educaționale. • Elaborare de curriculum adaptat și PEI • Tehnologia didactică în contextul educației incluzive • Consilierea educațională a copiilor și adolescenților din grupurile de risc 	<p><i>Beneficiarul va fi capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să determine specificul instruirii individualizate la copiii/ elevii cu CES; – să identifice serviciile de educație incluzivă la nivel instituțional; – să recunoască atribuțiile și responsabilitățile personalului de suport în cadrul instituției educaționale; – să elaboreze planuri educaționale individualizate în funcție de nevoile speciale ale copiilor/ elevilor; – să propună strategii de individualizare a instruirii prin adaptări și modificări curriculare la copiii/ elevii cu CES;

		<ul style="list-style-type: none"> – să propună strategii didactice în asistența copiilor cu CES; – să distingă strategii de consiliere educațională a copiilor și adolescenților din grupurile de risc.
G. Educație pentru democrație și integrare europeană		
<p>CS1. Valorificarea cadrului normativ-reglatoriu și a politicilor educaționale, din perspectiva asigurării calității educației.</p> <p>CS4. Proiectarea cadrului educațional prin stabilirea interrelațiilor dintre fenomenele psihologice, sociale și educaționale și adaptarea finalităților educaționale la nevoile individuale și sociale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Educația pentru democrație și integrare europeană în contextul noilor educații • Valorile culturii civice europene • Conștiința civică europeană • Educație pentru democrație și integrare europeană 	<ul style="list-style-type: none"> – să stabilească rolul educației pentru democrație și integrare europeană în contextul globalizării; – să identifice valorile culturii civice europene; – să integreze în procesul de educațional valorile democrației
H. Formarea competențelor de prevenire și intervenție la fenomenul bullying		
<p>CS6. Crearea mediului psihosocial favorabil intervenției educaționale prin diagnosticarea, identificarea și satisfacerea nevoilor educaționale individuale și de grup.</p> <p>CS8. Soluționarea constructivă a conflictelor interpersonale și instituționale, a situațiilor de problemă în domeniul educațional manifestând respect și toleranță.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tipurile de violență în mediul școlar. Caracteristica fenomenului bullying. • Identificarea și gestionarea comportamentelor agresive sau violente în stadii incipiente. • Tipurile de servicii de consiliere și suport emoțional pentru elevi care au fost victime sau autori ai violenței, pentru a le ajuta să-și gestioneze emoțiile și să-și dezvolte abilitățile de rezolvare a conflictelor. • Implicarea părinților și a comunității în prevenirea bullying-ului. • Politici și regulamente clare și echitabile pentru prevenirea și gestionarea violenței în școală, cu consecințe corespunzătoare pentru cei implicați. 	<p><i>Beneficiarul va fi capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să recunoască semnele și tipurile de violență în mediul școlar; – să propună strategii eficiente pentru combaterea violenței în școală; – să implementeze măsuri de securitate necesare pentru a preveni incidentele violente și pentru a proteja siguranța elevilor și a personalului școlar. – să promoveze cultura respectului și a non-violenței prin programe educaționale și activități care să încurajeze relațiile sănătoase între elevi.
I. Integrarea și etica personalului didactic		
<p>CS3. Comunicarea eficientă în diferite contexte educaționale formale și nonformale, prin valorificarea adecvată a instrumentariului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comportamentul etic al cadrului didactic • Relația de comunicare etică cadru didactic – elevi/părinți/manager școlar • Dileme și principii în luarea 	<ul style="list-style-type: none"> – să identifice trăsături personale și profesionale etice ale cadrului didactic; – să stabilească particularități ale relației de comunicare etică cadru didactic

psihopedagogic de studiere a particularităților cognitive și de personalitate. CS5.Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile documentelor curriculare în vigoare prin utilizarea eficientă a resurselor didactice, tehnologice și logistice.	<p>deciziilor etice în context școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competența de management a eticii la cadre didactice-diriginți • Instrumente ale managementului etic al clasei de elevi • Etică și limite în relații cu elevii 	<p>elevi/părinți/manager școlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> – să determine principii în luarea deciziilor etice în context școlar; – să aplice principii în luarea deciziilor etice pentru rezolvarea dilemelor în context școlar; – să analizeze particularitățile competenței de management a eticii la cadre didactice-diriginți; – să distingă instrumente ale managementului etic al clasei de elevi. – să determine norme ale relației profesor-elev în context școlar.
--	--	--

6.REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR PE UNITĂȚI DE CONȚINUT

Nr. crt.	Unități de conținut	Numărul de ore				
		Total	Contact direct	Studiu individual/ Activități practice	Contact direct	
					Teoretice	Practice/ Seminare
A.	Cadrul normativ al activității cadrului didactic	26	6	20	2	4
B.	Inteligența emoțională	40	10	30	4	6
C.	Relația cadrului didactic cu elevii	38	8	30	4	4
D.	Cadrul didactic și părinții elevilor: comunicare, implicare, parteneriate	35	10	25	4	6
E.	Relevanța învățării	26	6	20	2	4
F.	Educația incluzivă	40	10	30	4	6
G.	Educație pentru democrație și integrare europeană	26	6	20	2	4
H.	Formarea competențelor de prevenire și intervenție la fenomenul Bullying	40	10	30	4	6
I.	Integrarea și etica personalului didactic	29	9	20	4	5
	Total	300	75	225	30	45

7. STUDIUL INDIVIDUAL/ ACTIVITĂȚI PRACTICE

Unitatea de conținut	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
A. Cadrul normativ al activității cadrului didactic	Proiect de grup (la alegere): <ul style="list-style-type: none"> • Raport de analiză comparativă a legislației educaționale actuale RM - alte țări europene pentru a identifica practici bune. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluarea individuală ▪ Evaluarea reciprocă 	Pe parcursul modului

	<ul style="list-style-type: none"> • Raport în baza interviului cu cadrele didactice: Drepturi și Obligații profesionale în contextul provocărilor societale. 		
B. Inteligența emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Eseu argumentativ cu tema: <i>Capacitatea de reglare emoțională – între înăscut și dobândit.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Consultarea literaturii de specialitate la tematica respectivă. • Argumentarea unei poziții pe baza studiilor realizate în domeniu • Elaborarea concluziilor. • Volumul - maxim 2 pagini. 	Pe parcursul modului
C. Relația cadrului didactic cu elevii	<ul style="list-style-type: none"> • Inventar de tehnici de feedback constructiv în relația de comunicare cadru didactic-elev • Secvența unui program de eficientizare a comunicării cadru didactic-elev în baza unei/ unor probleme concrete de comunicare cu elevii 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea individuală • Evaluarea în grup 	Pe parcursul modului
D. Cadrul didactic și părinții elevilor: comunicare, implicare, parteneriate	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionar pentru identificarea nevoilor părinților în contextul parteneriatului educațional • Proiect educațional privind parteneriatul părinți-cadre didactice 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Autoevaluarea și evaluarea reciprocă 	Pe parcursul modului
E. Relevanța învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Secvența unui training privind strategiile de dezvoltare a motivației învățării elevilor • Material didactic digital (la alegere: secvență video, prezentare multimedia, imagine pe suport digital, secvență audio etc.) adaptat specificului disciplinei 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluări reciproce și frontale ▪ Completarea fișelor de reflecție 	Pe parcursul modului
F. Educația incluzivă	<ul style="list-style-type: none"> • Plan educațional individualizat • Secvența unui proiect didactic de scurtă durată pentru un copil cu CES 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea reciprocă • Evaluarea individuală 	Pe parcursul modului
G. Educație	<ul style="list-style-type: none"> • Studiu „Educația pentru 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea reciprocă 	Pe

pentru democrație și integrare europeană	cetățenie activă – situația actuală și mecanisme de dezvoltare continuă a acesteia în Republica Moldova”.	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea individuală 	parcursul modulului
H. Formarea competențelor de prevenire și intervenție la fenomenul Bullying	<ul style="list-style-type: none"> • Mini-ghid pentru prevenirea și combaterea violenței în școli. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea reciprocă • Evaluarea individuală 	Pe parcursul modulului
I. Integrarea și etica personalului didactic	<ul style="list-style-type: none"> • Plan de rezolvare a unei dileme prin luarea unei decizii etice la nivel școlar. • Program de training pentru personalul didactic în scopul dezvoltării competențelor etice 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluări reciproce și frontale 	Pe parcursul modulului

8. SUGESTII METODOLOGICE

Curriculumul integrat la Modulul Psihopedagogic orientează proiectarea, organizarea și desfășurarea demersului educațional în contextul unui învățământ axat pe competențe. Această abordare presupune conceperea instruirii care constă dintr-un ansamblu de activități complexe ce asigură un proces de învățare dinamic, formativ, reflexiv, cu accent pus pe explorarea oportunităților de învățare continuă.

Realizarea finalităților de studiu implică utilizarea metodelor didactice interactive care presupun învățare activă, schimb liber de opinii, colaborare, deschidere spre aplicabilitatea practică a cunoștințelor teoretice.

În contextul educației digitale se recomandă integrarea instrumentelor TIC în procesul de instruire, fiind utilizate tehnici digitale de prezentare și livrare a conținutului, platforme online pentru îmbunătățirea demersului instructiv din punct de vedere ergonomic și dezvoltarea implicării și motivației beneficiarilor.

Astfel, implementarea armonioasă a modalităților interactive de predare și învățare asigură calitate și eficiență procesului de formare a competențelor profesionale ale cadrului didactic.

9. SUGESTII DE EVALUARE

(evaluarea curentă/formativă, sumativă, metode de evaluare)

Evaluarea este o componentă esențială a procesului de perfecționare și formare a competențelor profesionale a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Un proces de evaluare echilibrat și eficient este asigurat de utilizarea metodelor și tehnicilor de evaluare formativă/continuă și sumativă. Evaluarea formativă concentrează pe monitorizarea constantă a progresului învățării pe parcursul procesului de formare. În cadrul acestui tip de evaluare se recomandă elaborarea unui set de sarcini de evaluare autentice și relevante, fiind oferite grile și criteriile de evaluare a achizițiilor dobândite în procesul de formare. Oferirea feedbackului optim în cadrul discuțiilor cu formabilii despre progresele și dificultățile lor este benefică în vederea ajustării strategiilor didactice. Se recomandă evaluarea reciprocă și autoevaluarea de către formabili a

propriului lor progres, prin această modalitate asigurându-se dezvoltarea abilităților de auto-reflecție.

În cadrul evaluării sumative se recomandă elaborarea testelor sumative, itemii cărora sunt deduse din finalitățile de studiu corespunzătoare competențelor profesionale specifice.

10. RESURSE DIDACTICE RECOMANDATE

1. Balan V., Bortă L., Botnari V. ș.a. Educație incluzivă: Unitate de curs, Ed. rev. și compl. – Chișinău: S. n., 2017 (Tipogr. «Bons Offices»). 308 p.
2. Băran-Pescaru A. Parteneriat în educație. București: Aramis Print, 2004.
3. Bocoș M.-D. Instruirea interactivă: repere axiologice și metodologice. Iași: Polirom, 2013.
4. Borcoman R. Tratat de comunicare și etică profesională. ASEM, Facultatea Economie Generală și Drept, Departamentul "Resurse Umane, Afaceri Publice și Comunicare". Chișinău: ASEM, 2021. 503 p.
5. Bulat G., Curilov S., Bucun N. ș. a. Gînu D. (coord.). Educația incluzivă. Suport de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil, Vol. II. Chișinău: Lyceum, 2016. 196 p.
6. Bulat G., Gînu D., Rusu N. Evaluarea dezvoltării copilului: Ghid metodologic. Chișinău: Bons Offices, 2015. 216 p.
7. Bulat G., Rusu N., Gînu D. Suportul educațional. Asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale: Ghid metodologic. Chișinău: Bons Offices, 2015. 152 p.
8. Cartaleanu, T. Cosovan, O. Goraș-Postică, V. Lîsenco, S. Scifos, L. Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2008.
9. Competențele cheie pentru Educația pe tot parcursul vieții - Un cadru de referință european, noiembrie, 2004, Grupul de lucru B „Competențe cheie”, Implementarea programului de lucru „Educație și instruire 2010”, Comisia Europeană.
10. Dandara O. Cariera profesională: Suport de curs pentru studiile de master. USM, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Departamentul Științe ale Educației. Chișinău: CEP USM, 2018. 221 p.
11. Ezechil L. Comunicarea educațională în context școlar. București: E.D.P., 2002.
12. Gherguț A. Educația incluzivă și pedagogia diversității. Iași: Polirom, 2016. 228 p.
13. Gherguț A. Management general și strategic în educație. Ghid practic. Iași: Polirom, 2007.
14. Goleman D. Inteligența emoțională. Editura Curtea Veche, București. 2022. 690 p. ISBN 9786064410757
15. Goraș-Postică V., Botezatu M. Psihopedagogia comunicării. Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2015. 146 p.
16. Guțu V., Darii L. Managementul schimbării/inovațiilor în învățământ. În: Management Educațional. Ghid metodologic. Chișinău: CEP USM, 2013.
17. Iucu R. Managementul clasei de elevi – gestionarea situațiilor de criză educațională în clasa de elevi. București: Editura Bolintineanu, 2000.
18. Joița E. Management educațional. Profesorul manager: roluri și metodologie. Iași: Editura Polirom, 2000.
19. Lungu V. Etica profesională: Suport de curs. USM, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, DȘE. Chișinău: CEP USM, 2011. 192 p.
20. Mancaș M. Arta comunicării și etică profesională: Practicum. ASEM, Facultatea Economie generală și drept, Departamentul "Resurse umane, afaceri publice și comunicare". Chișinău: ASEM, 2021. 310 p.
21. Mihailov V. Etica profesională a cadrului didactic. În: Univers pedagogic, nr.3 (55), 2017, pp. 49-53.

22. Nahaba L. (coord). Ghid de proiectare a activităților de formare în educația adulților. Centrul Educațional ProDidactica, Chișinău, 216, 89 p.
23. Neculau, A. Educația adulților. Iași: Polirom, 2004. 219 p.
24. Paniș A. Pedagogia eticii: o reconstrucție în instituția educației. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației (Tipografia „PrintCaro”), 2020.
25. Pânișoară Ion – O. Comunicarea eficientă. Iași: Polirom, 2004.
26. Pânișoară, I. O. Comunicarea eficientă. Iași: Polirom, 2004. 344 p.
27. Ponomari D. Training de comunicare în psihopedagogie: Suport de curs. Chișinău, 2019. 65 p.
28. Popescu M. Implicarea comunității în procesul de educație. Centrul Educația 2000. București: Editura Corint, 2000.
29. Putină N. Etica profesională: Suport de curs. USM, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Științe Politice și Administrative. Chișinău: CEP USM, 2021. 159 p.
30. Sava S., Paloș R. (coordonatori) Educația adulților. Baze teoretice și repere practice. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2019. 472 p.
31. Șevciuc M., Mereuță R. Condiții psihopedagogice de dezvoltare a angajamentului profesional la cadrele didactice. În: Studia Universitatis Moldaviae, nr. 9 (119), 2018, pp. 271-276.
32. Șoitu L. Pedagogia comunicării. Iași: Editura Institutul European, 2001.
33. Stan E. Managementul clasei de elevi. București: Editura TEORA, 2003.

WEBOGRAFIE

1. Culachi D. Tactul pedagogic. Rolul profesorului în școală, 2020. Disponibil: <https://edict.ro/tactul-pedagogic-rolul-profesorului-in-scoala/>
2. Procesul de evaluare a activității profesionale. Criteriile de evaluare. Calificativele de evaluare, 2021. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113659&lang=ro
3. Vraști R. Reglarea emoțională și importanța ei clinică. Editura ALL. 2016, format E-book. Disponibil: <http://www.vrasti.org/Reglarea%20emotionala%20-%20facsimil.pdf>